

บทที่ 6

ปัญหาเรื่องความชอบธรรมของสัญญารับจ้างตั้งครรภ์

ปัญหาจริยธรรม ที่ผู้เขียนจะนำเสนอในบทนี้ เป็นข้อถกเถียงที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในเรื่องการรับตั้งครรภ์ คือ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับข้อตกลงหรือการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ เป็นการกระทำที่ถูกต้องทางจริยธรรมหรือไม่ โดยพิจารณาจากข้อถกเถียงเรื่องการรับตั้งครรภ์ ถือว่าเป็นการเอาเปรียบสตรี หรือเป็นการใช้ร่างกายสตรีเป็นเครื่องมือหรือไม่ และข้อตกลงมอบบุตรให้กับคู่สมรสของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ ถือว่าเป็นการซื้อขายเด็กหรือไม่

ความสำคัญของปัญหาในบทนี้มีความเกี่ยวข้องข้องกับการสัญญารับจ้างตั้งครรภ์อยู่มาก ดังนั้นผู้เขียนจึงขออธิบายลักษณะของการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์เพื่อความเข้าใจปัญหาได้ชัดเจนขึ้น

การทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ เปรียบเสมือนเป็นข้อบังคับทางกฎหมายที่ทำให้หญิงรับตั้งครรภ์ ต้องกระทำตามข้อสัญญาซึ่งมีความสำคัญอยู่ที่ การมอบเด็กให้เป็นสิทธิของคู่สมรสหรือผู้ว่าจ้าง ถ้าเกิดกรณีที่หญิงรับตั้งครรภ์ไม่ทำตามสัญญา โดยการปฏิเสธที่จะมอบเด็กให้คู่สมรส ผู้ว่าจ้างยอมมีสิทธิในการเรียกร้อง และใช้ข้อบังคับทางกฎหมายให้หญิงรับตั้งครรภ์ทำตามสัญญา

แต่เนื่องจากการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์เป็นสัญญาที่มีลักษณะพิเศษอันเกิดจากความสัมพันธ์ในลักษณะของความเป็นบิดามารดากับบุตร เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังที่เราได้พิจารณาในบทแรก ๆ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกิดข้อถกเถียงว่าการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ หรือแม้แต่ข้อตกลงในการรับตั้งครรภ์เป็นการกระทำที่ชอบธรรมหรือไม่ โดยพิจารณาจาก

1) ข้อตกลงที่กำหนดให้หญิงรับตั้งครรภ์ยินยอมใช้ร่างกาย เพื่อการให้กำเนิดเด็กทั้งในกรณีที่ทำโดยสมัครใจที่มีได้รับสินจ้าง และในกรณีเพื่อหวังสินจ้าง เป็นการยินยอมอย่างแท้จริงหรือไม่ โดยพิจารณาจากทัศนของสตรีนิยม และมโนทัศน์เรื่องการยินยอมเป็นสำคัญ

2) การทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ หญิงรับจ้างตั้งครรภ์ต้องมอบเด็กให้กับคู่สมรส ถือว่าเป็นการกระทำที่แลกเปลี่ยนกับสินจ้างหรือไม่ และการกระทำเช่นนี้จะถือว่าการซื้อขายเด็กหรือไม่ การนามโนทัศน์เรื่องการทำร้ายและผลประโยชน์ของเด็กมาพิจารณาจะถือว่าสัญญาจ้างตั้งครรภ์เป็นการก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กหรือไม่อย่างไร

ปัญหาเรื่องการเอาเปรียบสตรี

แนวความคิดเรื่องสิทธิการกำหนดตัวเองที่ว่า มนุษย์มีอิสระในการเลือกตัดสินใจหรือกำหนดการกระทำของตนเองเป็นสิ่งชอบธรรม การตัดสินใจที่จะใช้ร่างกายของตนเอง เป็นตู้เลี้ยงเด็ก (Incubator) ของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ ก็น่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม หากเกิดจากความสมัครใจ และเป็นการเลือกด้วยตัวของตัวเธอเอง

แต่นักปราชญ์ส่วนใหญ่ คัดค้านการทำสัญญาจ้างตั้งครรภ์โดยให้เหตุผลว่า การที่หญิงรับตั้งครรภ์ยินยอมให้มีการตั้งครรภ์ในร่างกายของตนเอง เพื่อการให้กำเนิดบุตรและส่งมอบให้กับคู่สมรสเป็นการกระทำที่ไม่ได้เกิดจากความยินยอมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามก็ดีจะเข้าใจแนวคิดเช่นนี้ได้เราอาจต้องทำความเข้าใจมโนทัศน์เรื่องสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเอง และความยินยอม

สิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเอง (Autonomy)

มักใช้ในความหมายในการควบคุมตนเอง สิทธิที่จะเลือกที่จะกระทำตามการตัดสินใจของตนเอง เป็นสิทธิถูกนำไปใช้ในความหมายที่ทำให้มนุษย์มีสิทธิในการควบคุมตนเองได้อย่างอิสระ ความเข้าใจเช่นนี้เรียกว่า สิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองอย่างสมบูรณ์ (Full

Autonomy)¹ ซึ่งแสดงถึงการมีอิสระอย่างเต็มที่ในการเลือกหรือกำหนดชีวิตของตนเองซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดในอุดมคติ แต่ในความเป็นจริงสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองไม่อาจสมบูรณ์ได้ เพราะเหตุผลจากความบกพร่อง 4 ประการ คือ

- 1) ความบกพร่องในการควบคุม
- 2) ความบกพร่องในเหตุผล
- 3) ความบกพร่องในข้อมูล
- 4) ความบกพร่องต่อความมั่นคงในความปรารถนา หรือการกระทำของตนเอง

1) ในเรื่องความบกพร่องในความสามารถที่จะควบคุมความปรารถนา หรือการกระทำของตนเองนั้นเราอาจสูญเสียความสามารถในการควบคุมความปรารถนา หรือทางเลือกโดยตนเองได้หลายวิธีการ เช่น การเจ็บป่วยทางจิตใจ อาจทำให้คนเรารู้สึกตัดสินใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างผิดพลาด และการขาดความสามารถในการควบคุมนี้ทำให้หนทางที่เราเลือกตัดสินใจไม่ได้เป็นหนทางที่เราพึงพอใจอย่างแท้จริง

2) ความบกพร่องในเหตุผล เป็นอคติแบบหนึ่ง ซึ่งเกิดจากพื้นฐานความเชื่อที่แต่ละคนได้รับมา ซึ่งอาจเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่มีเหตุผล แต่ความเชื่อนั้นฝังแน่น และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกระทำของบุคคลนั้น ซึ่งอาจนำไปสู่หนทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง เช่น ผู้สูบบุหรี่บางคนเชื่อว่าบุหรี่ไม่มีอันตรายต่อสุขภาพ

3) ความบกพร่องในข้อมูล เมื่อความเชื่อหรือทางเลือกอยู่บนข้อมูลที่ผิดพลาด หรือข้อมูลที่สำคัญได้รับความสนใจน้อย ดังนั้นหากบุคคลใดได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด หรือได้รับการบอกเล่าเพียงบางส่วน หรือบุคคลนั้นเพิกเฉยต่อข้อมูลที่ได้รับ ย่อมเป็นการลดความสามารถในการตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดของบุคคลนั้น

---

¹ John Harris, *The Value of Life* (London : Routledge and Kegan Paul, 1985), P.195

ความบกพร่องในข้อมูลอาจเกิดจากความเข้าใจผิดพลาดด้วย ผู้เขียนคิดว่าความบกพร่องในเรื่องนี้มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของหญิงรับตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก และจะได้พิจารณาอย่างละเอียดในเรื่องการยินยอมโดยการรับรู้ข้อมูล

4) ความบกพร่องในความมั่นคงในความปรารถนาหรือการกระทำของตนเอง เนื่องจากระยะเวลาในการดำรงชีวิตเป็นเวลาที่ยาวนาน จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจหากการตัดสินใจในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิตนำไปสู่การกระทำที่ผิดพลาด หรือไร้สาระ หรืออาจนำความเสียหายมาให้ในภายหลัง

สิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองที่สมบูรณ์ ต้องเกิดจากการตัดสินใจที่ปราศจากความบกพร่องทั้ง 4 ประการ แต่ในความจริง เราพบว่าเป็นการยากที่จะทำเช่นนั้น ดังนั้นหนทางที่ดีที่สุดคือ การตัดสินใจจากสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองที่มากที่สุด (Maximally Autonomous) โดยการพยายามทำให้มีความบกพร่องทั้ง 4 ประการให้เหลือน้อยที่สุด

มโนทัศน์เรื่องความยินยอม

การพิจารณาสหิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องการยินยอมปัญหาเรื่องการรับตั้งครรภ์นั้น มุ่งเน้นที่การพิจารณาว่าการตัดสินใจของหญิงรับตั้งครรภ์เกิดจากความยินยอมโดยสมัครใจหรือไม่ โดยพิจารณาขอบเขตของการยินยอมโดยการรับรู้ข้อมูล² (Informed consent) การยินยอมในรูปแบบนี้เกิดขึ้นจากการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์ และผู้ป่วย ซึ่งแต่เดิมแพทย์มักจะปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของผู้ป่วยไว้มากกว่าที่จะบอกให้ผู้ป่วยทราบ ซึ่งทำให้การตัดสินใจในการรักษาขึ้นกับแพทย์มากกว่า จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการรักษา โดยการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้ป่วยได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพความเจ็บป่วยของตนเอง และยินยอมที่จะให้ความร่วมมือในการรักษา แนวความคิดเรื่องการยินยอมโดยการรับรู้ข้อมูลมีความสำคัญต่อเรื่องการเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้อยู่ในฐานะที่เป็นผู้ตัดสินใจ ที่จะกระทำการสิ่งที่มีผลต่อตนเองมากที่สุด ดังนั้น

² Tom L. Beauchamp and J.F. Childress, Principle of Biomedical Ethics (Oxford : Oxford University Press, 1989), P.74

ความหมายของการยินยอม โดยการรับรู้จึงมีนัยถึงการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระโดยตัวเอง (An autonomous action) และถือได้ว่าเป็นสิทธิของผู้ตัดสินใจที่จะรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจหรือทางเลือกแก่บุคคล

ผู้เขียนจะนามโนทัศน์เรื่องสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเอง และความยินยอมมาพิจารณากับการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากทัศนะของกลุ่มสตรีนิยม และเสรีนิยม โดยมีทั้งผู้ที่แสดงทัศนะสนับสนุนและไม่เห็นด้วย ซึ่งฝ่ายผู้สนับสนุนให้มีการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ก็คิดว่า คู่สมรสที่มีบุตรยากก็มีสิทธิที่จะมีบุตรเป็นของตนเอง และพิจารณาว่าการตัดสินใจของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ทำไปด้วยสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองโดยมีความยินยอมอย่างแท้จริง ในทางตรงข้ามฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกลับมองว่าข้อกำหนดในสัญญาเป็นการเอาเปรียบสตรีรวมทั้งยังแสดงว่าหญิงรับตั้งครรภ์ไม่ได้ให้ความยินยอมอย่างแท้จริงในการทำข้อตกลง

* ข้อโต้แย้งการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์

การทำสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดข้อถกเถียงว่า ข้อตกลงในสัญญามีความชอบธรรมต่อหญิงรับจ้างตั้งครรภ์และเด็กหรือไม่ ดังตัวอย่างที่เห็นอย่างชัดเจนในกรณี “เบบี เอ็ม”

ฝ่ายที่ไม่สนับสนุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งมักอยู่ในกลุ่มสตรีนิยมมีความเห็นว่า หญิงรับจ้างตั้งครรภ์มีแนวโน้มที่จะตกอยู่ในภาวะกดดันทางด้านร่างกายและจิตใจได้อย่างมาก ทำให้มีบางคนคิดว่าการป้องกันผู้หญิงจากการตัดสินใจมาเป็นหญิงรับตั้งครรภ์ โดยการถูกชักจูงจากสินจ้าง หรือการได้รับข้อมูลที่ไม่เพียงพอเป็นสิ่งจำเป็น

ข้อตกลงที่ทำให้ข้อถกเถียงก็คือ หญิงรับจ้างตั้งครรภ์ต้องมอบบุตรให้กับคู่สมรส ข้อเท็จจริงหลายประการชี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจของหญิงรับตั้งครรภ์ไม่ได้เป็นไปด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริง ไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจที่เป็นอิสระเนื่องจากไม่ได้รับรู้ข้อมูลที่จำเป็นทั้งหมด กล่าวคือหญิงรับจ้างตั้งครรภ์บางคนขาดความรู้ หรือได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ หรือไม่ได้ใส่ใจเนื่องจากการถูกชักจูงในเรื่องสินจ้าง ทำให้ตัดสินใจมารับตั้งครรภ์ แต่เนื่องจากประสบการณ์ในการตั้งครรภ์มีความซับซ้อนมากกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์จะคาดคิด เช่น การเปลี่ยนแปลง

ของฮอว์โมนระหว่างการตั้งครรภ์ เป็นเหตุทำให้หญิงผู้ตั้งครรภ์มีภาวะจิตใจที่แปรปรวน ตลอด จนการไม่ได้รับความสะดวกสบาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่ง ผลกระทบต่อการตัดสินใจของหญิงรับตั้งครรภ์ได้ในภายหลัง

ประสบการณ์ที่ทำให้หญิงรับตั้งครรภ์เกิดความกดดันทางด้านจิตใจ และสังคมมากที่สุดก็คือความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้เป็นมารดาในระหว่างการตั้งครรภ์ ความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างเธอกับบุตรเป็นความรู้สึกที่พิเศษ หญิงรับตั้งครรภ์หลายคนพบว่าเธอไม่รู้ หรือไม่ เคยได้รับคำเตือน ให้ตระหนักความรู้สึกเช่นนี้มาก่อน และยังเมื่อรู้ว่าเด็กที่อยู่ในครรภ์เป็นเด็กที่ เธอจะไม่ได้เลี้ยงดูหรือพบเห็นอีกภายหลังที่เธอคลอด ความรู้สึกเหล่านี้จะรบกวนจิตใจของเธอ อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อหญิงรับตั้งครรภ์ที่ได้พบหน้าบุตรของตนภายหลังการคลอดก็ยิ่ง สร้างความรู้สึกผูกพันที่ตนเองมีต่อบุตรมากขึ้น ความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นทั้งกรณีหญิงรับตั้งครรภ์ โดยการอาสา และโดยการรับสินจ้าง ผู้เขียนคิดว่า สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้หญิงรับตั้ง ครรภ์ไม่ได้รับรู้ข้อมูลอย่างเพียงพอ เนื่องจากการตัดสินใจที่จะกระทำตามข้อสัญญาในการ ยินยอมมอบบุตรกระทำขึ้นก่อนการปฏิสนธิของเด็ก ทำให้ตัวหญิงรับตั้งครรภ์เองยากที่จะเข้าใจ ได้ว่า ความรู้สึกที่รับรู้ว่ามีเด็กกำลังเจริญเติบโตอยู่ภายในร่างกายของตน ทำให้เกิดความผูกพัน จนมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนใจที่จะไม่ทำตามสัญญาได้ในภายหลัง อันเป็นเหตุที่เราได้ พิจารณาไปแล้วในบทที่ 4 จีนา โครเรีย³ (Gena Corea) เป็นนักปรัชญาสตรีนิยมอีกผู้หนึ่ง ที่ ศึกษาผลกระทบทางด้านอารมณ์และจิตใจของหญิงรับตั้งครรภ์ภายหลังการคลอด เธอพบว่า ความยินยอมที่หญิงรับตั้งครรภ์กระทำลงไปนั้นไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการกระทำด้วยความ สมัยครใจที่แท้จริง

ข้อโต้แย้งที่ทำให้การรับตั้งครรภ์เป็นการเอาเปรียบสตรี คือเรื่องแรงจูงใจของสินจ้าง โดยเฉพาะหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ที่มีฐานะยากจน หรือมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจเป็นตัวบีบ บังคับ แต่ในบางกรณีหญิงรับจ้างตั้งครรภ์บางคนก็ต้องการนำสินจ้างไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน

³ Gena Corea quoted in Lori D. Andrew "Surrogate Motherhood : The challenge for feminist" in Surrogate motherhood : Politics and Privacy Ed. Larry Gostin, (Bloomington and Indianapolis : Indiana University Press, 1990), P.173

เอง เช่น นำไปซื้อบ้าน รถยนต์ หรือสิ่งของฟุ่มเฟือยอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วการนำเงินมาใช้ในการให้กำเนิดเด็กและการตั้งครรภ์ ทำให้ถูกมองว่าเป็นการลดคุณค่าของความเป็นมารดา เนื่องจากสังคมมองว่าการให้กำเนิดบุตรไม่ได้แสดงความเป็นมารดาที่สมบูรณ์ แต่ยังรวมไปถึงการดูแลทูลูกนอมให้บุตรเจริญเติบโตด้วยความรัก และการเอาใจใส่ ข้อเสนอให้หญิงมีบุตรเพื่อการมอบให้ผู้อื่นจึงเป็นการลดคุณค่าในความเป็นมารดา และในความจริงแล้วคุณค่าของมารดาไม่อาจใช้เงินหรือสินจ้างใด ๆ มาใช้เป็นเครื่องตอบแทนได้

ฝ่ายสนับสนุนการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์กลับเห็นว่า การทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์เป็นการตัดสินใจของเธอเอง เพื่อที่จะขายบริการในการให้กำเนิดเด็ก โดยเธอยอมถูกให้เกิดการเอาเปรียบด้วยตัวของเธอเองเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินจ้าง ผู้สนับสนุนบางคนคิดว่าหญิงรับจ้างตั้งครรภ์มีสิทธิในการกำหนดที่จะใช้ร่างกายของเธอเองไม่ว่าสิ่งนั้นจะส่งผลต่อเธออย่างไรสำหรับผู้เขียนแล้วคิดว่าการนำเงินเข้ามาใช้เกี่ยวกับการให้กำเนิดบุตรเช่นนี้ควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะนอกจากหญิงรับตั้งครรภ์ และคู่สมรสหรือผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบในการทำสัญญาแล้ว เรายังต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นเรื่องสำคัญที่จะพิจารณาต่อไป อันจะนำไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าสัญญารับจ้างตั้งครรภ์เป็นสิ่งที่ชอบธรรมหรือไม่

ปัญหาเรื่องการทำร้ายเด็ก

เนื่องจากเด็กเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบที่สำคัญในการรับตั้งครรภ์ โดยเฉพาะการที่หญิงรับตั้งครรภ์ให้กำเนิดบุตรเพื่อการยกให้ผู้อื่น โดยหวังสินจ้างถือว่าเป็นการซื้อขายเด็ก ผู้เขียนจะพิจารณาจากสิทธิของเด็กที่พึงได้รับการดูแลปกป้องจากบิดามารดา การทำสัญญาในลักษณะนี้จะถือว่าเป็นการมองเด็กเสมือนเป็นทรัพย์สินของบิดามารดา ที่จะทำอะไรกับเด็ก โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กหรือไม่ และถ้าการรับจ้างตั้งครรภ์เปรียบได้กับการซื้อขายเด็กก็เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งว่าการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ไม่ชอบธรรม

จากแนวความคิดเรื่องครอบครัว สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือเด็กเป็นผู้ที่ต้องได้รับความรัก ความอบอุ่น และเลี้ยงดูจากบิดามารดาผู้ให้กำเนิดของตน สิ่งหนึ่งที่กลุ่มสตรีนิยมมักแสดงให้เห็นในเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศโดยการหยิบประเด็นเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ดังเช่น

ซูซาน เชอร์วิน (Susan Sherwin)⁴ เสนอว่า ผู้หญิงถูกชักจูงจากระบบสังคมให้มองว่า การให้กำเนิดและการเฝ้าเลี้ยงดูบุตร เป็นจุดประสงค์สำคัญในชีวิต ผู้หญิงมักถูกตอกย้ำว่าชีวิตของเธอจะไม่สมบูรณ์ถ้าขาดชีวิตครอบครัว โดยเฉพาะการมีบุตร ดังนั้นคุณค่าประการหนึ่งของความเป็นมารดาจากความคาดหวังของระบบสังคม ก็คือ การทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้เราเข้าใจกันว่า ความรักของบิดามารดาที่มอบให้บุตร ต้องมาจากความปรารถนาที่จะให้สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่บุตร โดยเป็นความผูกพันที่ปราศจากเงื่อนไขหรือหวังสิ่งตอบแทนเนื่องจากเด็กยังขาดประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจต่อชีวิต ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะควบคุมดูแลตนเองให้พ้นจากอันตราย การตัดสินใจกระทำบางสิ่งบางอย่าง อาจเกิดการผิดพลาดและนำอันตรายมาสู่เด็กเองได้ ตามมโนทัศน์ในเรื่องสิทธิของบิดามารดาที่มีต่อบุตรมีแนวความคิดบางประการที่อธิบายไว้ว่า บิดามารดาย่อมได้รับสิทธิเหนือบุตรของตน ในการตัดสินใจต่อการดำเนินชีวิตของบุตร หรืออาจมองได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุตร โดยที่บิดามารดาไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบุตร เนื่องด้วยการจำกัดเสรีภาพนั้นกระทำลงไปเพื่อปกป้องอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก หรือเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญ เรียกแนวความคิดนี้ว่า Paternalism⁵

แม้ว่าการทำหน้าที่ของบิดามารดาเป็นการกระทำที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ผลสะท้อนกลับมาอย่างหนึ่งก็คือ ความไว้วางใจ ที่บุตรมอบให้บิดามารดาว่าเป็นผู้มอบสิ่งที่ดีแก่เขาเสมอ ความสัมพันธ์ในลักษณะของครอบครัวจึงอาจถือได้ว่าเป็นการแบ่งผลประโยชน์ทางด้านความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ ให้แก่กันและกัน การยินยอมมอบบุตรให้แก่ผู้อื่น โดยการแสดงเจตนาและความยินยอมให้กำเนิดบุตร แต่ไม่ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูจึงถูกมองว่าเป็นการ

⁴ Susan Sherwin, "Feminist Ethics and In Vitro Fertilization" in Eds. *Biomedical Ethics*, Thomas A. Mappes and Jane S. Zembaty (London : Mcgraw Hill Inc : 1991), PP.507-508

⁵ Joel Feinberg, *Social Philosophy* (New Jersey : Printice-Hall, 1973), PP. 45-46

ทำลายรากฐานของความผูกพันที่มารดามีต่อบุตร อีกทั้งยังถือว่าเป็นการกระทำโดยไม่ได้พิจารณาถึงประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กอีกด้วย

โดยปกติแล้วบิดามารดาทางชีววิทยาจะเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก โดยคำนึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญอันหมายถึงการดูแลเด็กให้ได้รับความปลอดภัยและมั่นคง ผลประโยชน์ที่เด็กพึงจะได้รับแบ่งเป็น 2 ประการ คือ

- 1) เด็กควรจะได้รับ การดูแลให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างต่อเนื่อง
- 2) เด็กควรได้รับการดูแล เอาใจใส่ทางด้านจิตใจ ซึ่งรวมถึงความรัก ความทนุถนอม และห่วงใย ที่บิดามารดามอบให้กับเด็ก

ซึ่งผลประโยชน์ที่เด็กหวังจะได้รับจากบิดามารดา เป็นผลประโยชน์ทางด้านจิตใจ มากกว่าทางด้านร่างกาย เพราะความต้องการที่สำคัญของเด็ก คือ ความรัก ความเอาใจใส่ มนุษย์มีความแตกต่างไปจากสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ ที่ไม่ได้ต้องการเฉพาะปัจจัยในการดำรงชีวิตเท่านั้น แต่เรามีความรู้สึกนึกคิด มีความละเอียดอ่อนทางด้านจิตใจ และต้องการชีวิตที่มีความสุข โดยทั่วไปถ้าเลือกได้เราคงต้องการเลือกอยู่ในบ้านที่อบอุ่นด้วยความรักความห่วงใยของบิดามารดามากกว่าบ้านที่ใหญ่โต แต่ปราศจากความสุข ความไว้วางใจที่บุตรมีต่อบิดามารดาเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าความมั่นคงทางฐานะ ดังนั้นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กแล้วคือความมั่นคงในชีวิตที่จะได้รับการดูแลการให้ความรักแก่เขาอย่างถาวรจากบิดามารดา

เมื่อกลับมาพิจารณาข้อตกลงในการมอบบุตรให้กับคู่สมรสโดยเฉพาะในกรณีที่หญิงรับตั้งครรภ์โดยหวังสินจ้าง ทำให้ผู้ไม่สนับสนุนการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์บางคนจึงเปรียบว่าสัญญาดังกล่าวเป็นไปเพื่อการซื้อขายเด็ก โดยหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ได้รับสินจ้างเป็นค่าตอบแทน ดังนั้นนอกจากการละเลยต่อการทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์แล้ว ความผูกพันระหว่างมารดาและบุตร ในเรื่องคุณค่าของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ยังถูกแทนที่ด้วยการแลกเปลี่ยนด้วยสินจ้าง การกระทำเช่นนี้ทำให้ผู้คัดค้านการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์มองว่าการที่หญิงรับจ้างตั้งครรภ์แสดงเจตนาในการให้กำเนิด เพื่อการมอบบุตรให้ผู้อื่นเลี้ยง เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจว่าการมอบบุตรให้แก่ผู้อื่นนั้น เป็นการกระทำของมารดาเพื่อผลประโยชน์ของบุตร

มากกว่าการทำเพื่อผลประโยชน์ของมารดาเอง “เธอและคู่สมรส ซึ่งจ่ายเงินให้เธอเพื่อการยกเลิกสิทธิความเป็นมารดาจากบุตรของเธอ ดังนั้นเป็นการใช้สิทธิของเธอ เสมือนเป็นสิทธิในทรัพย์สิน ... เด็กเหมือนเป็นสินค้า ซึ่งอาจถูกซื้อขายได้”⁶ ~

สิทธิของมารดาถูกนำไปเปรียบว่าเป็นสิทธิในทรัพย์สิน โดยถือว่าเด็กเป็นสินค้าที่มารดาจะซื้อขายได้ แต่สิทธิของมารดาไม่อาจเปรียบเหมือนเป็นสิทธิในทรัพย์สินได้ ดังที่ ริชาร์ด อาร์นิสัน (Richard Arneson) เสนอว่า

สิทธิของมารดา คือ การแบกรับภาระ พันธะ ในการดูแลบุตรของเขา สิทธิของมารดาไม่ใช่สิทธิในทรัพย์สิน, ดังนั้นการซื้อหรือขายสิทธิอย่างอื่นไม่เหมือนการซื้อขายเด็ก⁷

อาร์นิสัน เสนอว่า ในขณะที่เราพูดถึงการซื้อขายทรัพย์สิน เพราะเรามีสิทธิอันชอบธรรมในการจัดการอย่างไรกับของสิ่งนั้น เนื่องจากเรามีสิทธิความเป็นเจ้าของสิ่งนั้นอย่างเต็มที่ แต่บิดามารดาไม่ได้เป็นเจ้าของในตัวเด็กเลย เขาถือว่าเด็กก็มีสิทธิในชีวิตของตัวเอง ดังนั้นบิดามารดาไม่ได้มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะทำอะไรกับบุตรของตนตามแต่ใจตนเอง ด้วยเหตุว่าสิทธิของบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของเด็ก ผลประโยชน์ของบิดามารดา ที่พึงได้รับจากบุตรก็คือคุณค่าทางด้านจิตใจที่ได้รับจากความพึงพอใจในการได้เลี้ยงดูบุตรของตนเอง และการได้รับความไว้วางใจการเชื่อฟังจากบุตรเป็นการตอบแทนที่เพียงพอ

เมื่อพิจารณาในเรื่องการทำร้ายเด็ก ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้เขียนคิดว่าทุกฝ่ายที่มีส่วนในการทำสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ไม่ว่าจะเป็นคู่สมรส, หญิงรับจ้างตั้งครรภ์ หรือตัวแทนการจัดการรับจ้างตั้งครรภ์ก็ดี ต่างคำนึงผลประโยชน์ของเด็กน้อยที่สุด โดยคู่สมรสหวังจะได้มีบุตรเป็นของตนเองโดยไม่ได้คำนึงถึงการได้มานั้น เป็นเสมือนการทำให้เด็กเป็นสินค้าหรือไม่

⁶ Elizabeth S.Anderson, “Is Woman’s labour a commodity” *Philosophy and Public Affairs* Vol.19 No.1 1990 : 76

⁷ Richard Arneson, “Commodification and Commercial Surrogacy” *Philosophy and Public Affairs* Vol.21 No.2 1992 : 148

และกรณีของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์โดยหวังสินจ้าง ก็คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับค่าจ้างเป็นผลตอบแทน

จากการพิจารณาในประเด็นเรื่องการเอาเปรียบร่างกายของสตรีและการทำร้ายเด็ก ผู้เขียนคิดว่าการให้กำเนิดทารก การตั้งครรภ์ ตลอดจนจนความเป็นมารดาเป็นการสร้างความผูกพันที่มีความละเอียดอ่อน ดังนั้นการทำสัญญาจ้างตั้งครรภ์ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อความสัมพันธ์เหล่านี้ จึงถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม ยกเว้นในกรณีที่การรับตั้งครรภ์เกิดขึ้นจากเจตนาอันบริสุทธิ์ของหญิงรับตั้งครรภ์ ซึ่งอยู่ในฐานะที่สามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่สมรสที่จะร่วมกันวางแผน ในการให้กำเนิดบุตร โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เขียนคิดว่ากรณีนี้อาจเกิดขึ้นได้ในการรับตั้งครรภ์ให้กับผู้ใกล้ชิด เช่น ญาติพี่น้อง เป็นต้น

การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมของการรับตั้งครรภ์ ได้ผลสรุปตามประเด็นปัญหา ดังนี้

1) หลังจากการวิเคราะห์พบว่าการอ้างสิทธิความเป็นบิดามารดาทางชีววิทยาเป็นการอ้างสิทธิที่ความเป็นเจ้าของเชื้ออสุจิและไข่ ซึ่งเป็นความรู้สึกผูกพันระหว่างผู้เป็นเจ้าของเชื้ออสุจิ กับเด็กที่เกิดมา ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้เป็นข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ สำหรับผู้เขียนความเป็นบิดามารดาทางชีววิทยา ไม่สามารถเพิกถอน และส่งมอบให้แก่ผู้อื่นได้แต่การวิเคราะห์ปัญหาความเป็นบิดามารดาที่แท้จริงทำให้เห็นว่าความเป็นบิดามารดาเป็นเรื่องคนละประเด็นกันกับสิทธิในการเลี้ยงดู ซึ่งเป็นข้อโต้แย้งระหว่างหญิงรับตั้งครรภ์กับคู่สมรส ทศนะของบรูสไตล์ และลาฟลอกเลท แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาปัญหาสิทธิความเป็นบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรนอกจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ของบิดามารดา ไม่ว่าจะบิดาทางสังคมหรือหญิงรับตั้งครรภ์ก็แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ การคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นอันดับแรกนำไปสู่ข้อสรุปว่า หากเรายอมรับการนำวิธีการรับตั้งครรภ์มาใช้ในความเป็น

จริงเราก็ต้องยอมรับความเป็นมารดาของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์อย่างเท่าเทียมกับบิดามารดาทางสังคม เด็กที่เกิดมาย่อมมีมารดา 2 คนคือ มารดาผู้ตั้งครรภ์และมารดาทางสังคม

2) จากการไขมโนทัศน์ในเรื่องสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเอง มโนทัศน์เรื่องการยินยอมที่นำมาพิจารณาในปัญหาการทำสัญญาจ้างตั้งครรภ์พบว่า ไม่อาจพิจารณาได้ว่าความยินยอมของหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ ในการยินยอมมอบบุตรให้คู่สมรสเกิดจากความสมัครใจได้ ทำให้ผู้เขียนคิดว่า ข้อกำหนด และลักษณะของสัญญาจ้างตั้งครรภ์ค้ำึงถึงผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง หรือ คู่สมรสที่มีบุตรยากมากกว่าหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ นอกจากนั้นแล้วในการพิจารณาเรื่องการทำร้ายเด็ก พบว่าแม้คู่สมรสจะมีเจตนาที่จะมีบุตรเป็นของตัวเอง แต่การได้เด็กมาโดยวิธีการทำสัญญาจ้างตั้งครรภ์ทำให้ดูเหมือนว่าคู่สมรสค้ำึงผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ของเด็ก ซึ่งมีผลต่อการแสดงเจตนาเป็นบิดามารดาของเด็กที่เกิดขึ้น รวมทั้งการนำสินจ้างมาใช้ แม้จะมีข้ออ้างว่าเป็นค่าตอบแทนในการใช้ร่างกายของสตรี หรือหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ แต่ในอีกทางหนึ่งก็ไม่อาจยุติความคิดได้ว่า เป็นเสมือนการทำสัญญาซื้อขายเด็กจากเหตุผลดังกล่าว การทำสัญญาจ้างตั้งครรภ์ในลักษณะนี้จึงไม่ถูกต้องทางศีลธรรม

การรับตั้งครรภ์เป็นการกระทำที่พิจารณาจากมโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีผลกระทบต่อความหมายและความสำคัญของบุคคลในครอบครัว ดังที่เราได้วิเคราะห์ปัญหาการรับตั้งครรภ์ในแต่ละกรณี และพบว่าแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกิดความชอบธรรมต่อหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ได้นั้น เราจำเป็นต้องยอมรับให้เด็กเกิดมามีมารดา 2 คน ผลกระทบที่ตามก็คือความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ใช่ความเกี่ยวพันของบุคคลเพียง 2-3 คนดังที่ใช้เป็นขอบเขตในการวิจัยนี้เท่านั้น โดยเฉพาะสังคมไทยความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ ความเกี่ยวพันในระบบเครือญาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้

มนุษย์เกิดมาไม่ได้มีแค่เพียงบิดามารดาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงลุง ป้า น้า อา ที่เป็นเครือญาติ ทั้งฝ่ายบิดา และมารดา รวมอยู่ด้วย ดังนั้นการยอมรับความสำคัญของมารดาที่ตั้งครรภ์ให้มีความเท่าเทียมกับมารดาทางสังคม ทำให้เกิดปัญหาว่าเราจะพิจารณาความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติได้อย่างไร เพราะทางเลือกที่ผู้เขียนเสนอทำให้เราต้องเผชิญกับปัญหา

ความสัมพันธ์ในครอบครัวเชิงเครือญาติอันเกิดขึ้นจากการขยายขอบเขตของความสัมพันธ์ที่ไม่อาจมีเพียงบิดามารดาและบุตรเท่านั้น และปัญหาจะยิ่งซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพราะหญิงรับตั้งครรภยังสามารถทำหน้าที่นี้ให้กับคู่สมรสได้หลายคู่ ดังนั้นเด็กที่เกิดจากการรับตั้งครรภของหญิงรับตั้งครรภเพียงคนเดียวในกรณีนี้จะพิจารณาได้อย่างไร เนื่องจากเราจะถือว่าเด็กแต่ละคนเป็นบุตรของหญิงรับตั้งครรภด้วยกันทั้งนั้น เด็กเหล่านั้นถือว่าเป็นพี่น้องกันได้หรือไม่ ปัญหาเหล่านี้เป็นข้อถกเถียงที่ซับซ้อน และมีความเป็นไปได้สูงหากเรานำการรับตั้งครรภมาใช้อย่างแพร่หลาย และเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยขอเสนอให้พิจารณาต่อไป